

EVROPSKA SREDSTVA ZA FINANCIRANJE RAZVOJA KROŽNEGA GOSPODARSTVA V PODPORO ZELENEMU PREHODU

dr. Metka Kralj, Visoka šola za trajnostni razvoj, Kranj

Izvleček

Model krožnega gospodarstva je pomemben element za doseganje ciljev trajnostnega razvoja. S stališča trajnostnega razvoja, ki poudarja, da današnje upravljanje z viri ne sme ogroziti naslednje generacije pri uresničevanju njihovih potreb, je pomembno, da se racionalno upravlja tako z naravnimi kot s finančnimi viri. Ker uvajanje krožnih poslovnih modelov podpira trajnostne politike Evropske skupnosti, sta v večletnem finančnem okviru EU na voljo dva načina financiranja, neposredno in posredno financiranje. V prispevku je analiziran posredni način financiranja implementacije krožnih poslovnih modelov v podporo uveljavljanja krožnega gospodarstva, ki ga slovenska podjetja lahko koristijo v okviru Slovenskega nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost. Reformni ukrepi in enotna točka za trajnostno in krožno transformacijo slovenskega gospodarstva so na nivoju države že realizirani. Njihov glavni

cilj je zmanjšanje emisij CO₂. Analiza je pokazala, da je večina investicijskih projektov, ki so vsebinsko povezani s krožnim gospodarstvom in zelenim prehodom, uvrščena v razvojno področje Pametna, trajnostna in vključujoča rast, ne pa v razvojno področje Zeleni prehod – komponenta Krožno gospodarstvo. Lahko sklepamo, da slovensko gospodarstvo krožne poslovne modele pojmuje še kot razmeroma izolirane inovativne projekte in da še niso del splošne prakse, ki bi učinkovito prispevala k doseganju ciljev Evropskega zelenega dogovora.

Ključne besede: krožno gospodarstvo, zeleni prehod, financiranje razvojnih projektov in inovacij, trajnostni razvoj.

EUROPEAN FUNDING TO FINANCE THE DEVELOPMENT OF THE CIRCULAR ECONOMY TO SUPPORT THE GREEN TRANSITION

Abstract

The circular economy model is an important element for achieving the sustainable development goals. From the point of view of sustainable development, which stresses that today's resource management must not jeopardise the next generation's needs, it is important to rationally manage both natural and financial resources. As the introduction of circular business models supports the European Community's sustainable policies, there are two types of funding available in the EU's Multiannual Financial Framework, direct and indirect funding. The paper analyses the indirect way of financing the implementation of circular business models to support the implementation of the circular economy, which Slovenian companies can benefit from within the framework of the Slovenian National Recovery and Resilience Plan. Reforms and a single

point for the sustainable and circular transformation of the Slovenian economy were realised on the national level. Their main objective is to reduce CO₂ emissions. The analysis has shown that most of the investment projects that are related to the circular economy and green transition are classified as the policy pillar Smart, Sustainable and Inclusive Growth, but not as the policy pillar Green Transition – policy area Circular Economy. It can be concluded that the Slovenian economy still considers circular business models to be innovative projects and that they are not yet part of the general practice that would effectively contribute to achieving the goals of the European Green Deal.

Keywords: circular economy, green transition, financing of development and innovation, sustainable development.

1 UVOD

Druga polovica 20. stoletja je prinesla spoznanje, da ideja o neomejeni in hitri gospodarski rasti, ki ne upošteva ekosistemskih zakonitosti, ni mogoča, saj razpolagamo z omejeno količino naravnih virov – od prostora, plodne zemlje in kvalitete vode do zalog rud in fosilnih goriv. Naravno kroženje snovi je bilo zaradi potrebe industrije prekinjeno, na eni strani človek izčrpava naravne vire, na drugi pa se nerabni ostanki kopičijo.

Organizacija združenih narodov je leta 2015 sprejela Agendo za trajnostni razvoj do 2030 (GS ZN, 2015), ki državam podpisnicam določa način, kako naj bi brez izčrpavanja naravnih virov in uničevanja okolja dosegle primerno stopnjo gospodarskega razvoja in hkrati zagotavljale mir, zdravje in izobrazbo za vse ljudi. Učinki upoštevanja načel trajnostnega razvoja so ponekod v lokalnih okoljih že zaznavni, globalno pa težave ostajajo. Zelo zaskrbljujoče je globalno spreminjanje podnebja, ki poteka hitreje, kot se naravni in antropogeni ekosistemi lahko nanje prilagajajo (Raf-towicz, 2021).

Države članice Evropske unije (EU) so se z Evropskim zelenim dogovorom zavezale, da bo Evropa do 2050 postala prva podnebno nevtralna celina. Najpomembnejša elementa v doseganju ciljev Evropskega zelenega dogovora sta zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in uvajanje krožnega gospodarstva. Krožno gospodarstvo je zamišljeno kot nov gospodarski model, v katerem gospodarska rast in poraba virov nista neposredno povezana, kar je pomembno zaradi trajnostne uporabe naravnih virov in zaradi zmanjševanja količine odpadkov, ki obremenjujejo okolje. Hkrati krožno gospodarstvo ohranja gospodarsko rast in je tako pomemben mehanizem za okrevanje gospodarstva EU po pandemiji Covid-19.

Evropska unija je v zvezi z doseganjem globalnih ciljev trajnostnega razvoja v letu 2019 sprejela lastno strateško agendo, katere zahteve so specifične in prilagojene gospodarskim in družbenim razmeram v Evropski uniji. Ključni področji agende sta:

- zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in s tem prispevek k omejevanju segrevanja ozračja in podnebnih sprememb,
- spodbujanje krožnega gospodarstva in s tem zmanjšanje obremenjevanja okolja z odpadki ter zagotovitev racionalnejše rabe naravnih virov.

Na podlagi strateške agende je Evropska komisija pripravila paket ukrepov za obvladovanje podnebnih sprememb in degradacije okolja, imenovan Evropski zeleni dogovor (Sporočilo komisije, 2019), s katerim so se države članice dogovorile o tako imenovanem zelenem prehodu oziroma prehodu v nizkoogljično in trajnostno krožno gospodarstvo, ki je obenem konkurenčno, pravično in vključujoče. Glavna vira sredstev za financiranje investicij in projektov, ki podpirajo zeleni prehod, sta večletni finančni okvir EU 2021–2027 in posebni finančni instrument za okrevanje in odpornost NextGenerationEU (Evropska komisija, Generalni direktorat za proračun, 2021). Od skupne vsote več kot 2.000 milijard evrov iz obeh virov je najmanj ena tretjina sredstev v obliki posojil in nepovratnih sredstev namenjena za financiranje zelenega prehoda v letih 2021–2027. Instrument NextGenerationEU zagotavlja tudi nepovratna finančna sredstva za pomoč državam članicam pri uveljavljanju in testiranju inovativnih krožnih poslovnih modelov.

2 IZHODIŠČA

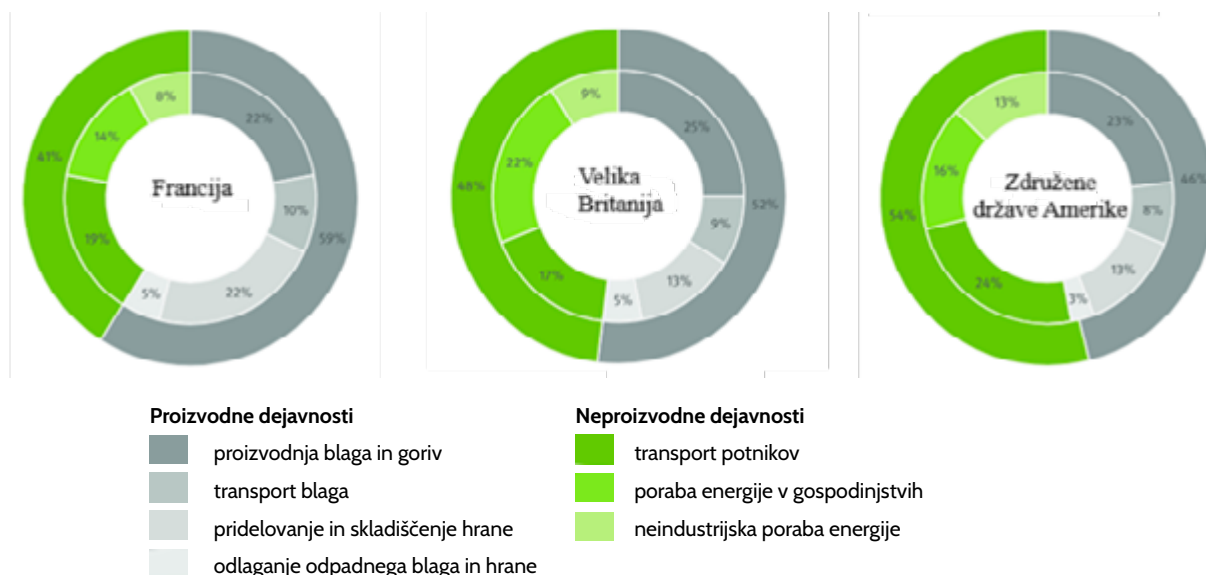
Posledice konflikta med ravnovesjem v naravnih ekosistemih, ki se ohranja s kroženjem snovi v naravi in pospešeno izrabo surovin za pro-

izvodnjo, ki temelji na linearnem modelu pretoka od surovin, prek izdelkov do odpadkov, so v zadnjih nekaj desetletjih postale tako obsežne in hitre, da lahko resno vplivajo na kakovost življenja naše in predvidoma tudi naslednjih generacij na celotnem planetu (Hirschnitz-Garbers idr., 2016). Naravno kroženje snovi je bilo zaradi potrebe industrije prekinjeno, na eni strani človek izčrpava naravne vire, na drugi pa nerabni ostanki kopičijo kot odpadki. Krožno gospodarstvo s spodbujanjem trajnostnih dejavnosti, ki ne rušijo naravnega kroženja snovi in upoštevajo količinsko omejenost naravnih virov, sta za doseganje ciljev trajnostnega razvoja ključna.

2.1 Krožno gospodarstvo in zeleni prehod

Krožno gospodarstvo je gospodarski model, v katerem gospodarska rast ni več neposredno vezana na porabo naravnih virov. Proizvodnja in potrošnja temeljita na uravnoteženi porabi virov, ki se čim večkrat vračajo v krog. Evropski zeleni dogovor poudarja, da je doseganje ciljev trajnostnega razvoja ogroženo predvsem zato, ker se krožno gospodarstvo uveljavlja prepočasi glede na hitrost izčrpavanja naravnih virov in onesnaževanja okolja, zato je treba spodbujati krožne poslovne modele in trge za podnebno nevtralne proizvode. V industriji pa je treba spodbujati inovativnost in pospešiti tehnološki razvoj, ki bo povečeval trajnostnost proizvodnje in proizvodov.

Osrednji cilj Evropskega zelenega dogovora je, da države članice Evropske unije do leta 2050 dosežejo podnebno nevtralnost, kar pomeni, da bodo na območju Evropske unije izpusti toplogrednih plinov (CO₂, CH₄, O₃, dušikovi oksidi, klorofluoroglikovodiki, vodna para) v ozračje enaki ali manjši od količine toplogrednih plinov, ki se iz ozračja odstranijo. Zeleni dogovor poudarja predvsem zmanjšanje izpustov CO₂ v energetiki in prometu, vendar pri cilju podnebne nevtralnosti ne gre

Slika 1: Prispevek proizvodnih in neproizvodnih dejavnosti k nacionalnim emisijam CO₂. (Vir: Decarbonisation, n. d.)

zanemariti tudi drugih toplogrednih plinov in drugih sektorjev. Drugi pomembni vidik zelenega prehoda je prehod v krožno gospodarstvo, ki pa je nekoliko v ozadju, saj so posledice podnebnih sprememb za splošno javnost bolj občutne, povezava med krožnim gospodarstvom in doseganjem podnebne nevtralnosti, pa je manj očitna.

Ključne operativne naloge v okviru uvajanja krožnega gospodarstva so opredeljene v akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo (Sporočilo komisije, 2020b), ki je osredotočen predvsem na dejavnosti, ki porabljajo veliko virov (npr. tekstilna industrija, gradbeništvo, elektronika, uporaba umetnih mas, embalaža). V akcijskem načrtu je predvidenih več kot 30 ukrepov za oblikovanje trajnostnih proizvodov, zagotovitev krožnosti v proizvodnih procesih ter krepitev vloge potrošnikov in javnih kupcev.

Krožno gospodarstvo ni samo ponovna uporaba in recikliranje odpadkov in tako zmanjševanje porabe naravnih virov ter zmanjševanje količine odpadkov, temveč pomembno vpliva na celoten življenjski cikel proizvoda od pridobivanja surovin do transporta, proizvodnje, skladiščenja in končno odlaganja odpadkov. V gospodarsko razvitih državah predstavljajo

emisije CO₂ pri ravnanju z odpadki le približno 5 % vseh emisij CO₂, zato je neposredni pomen izboljšane ravnanja z odpadki s stališča podnebnih sprememb razmeroma majhen. Če upoštevamo tudi proizvodnjo, transport in skladiščenje surovin, izdelkov in odpadkov, ki skupaj prispevajo okoli 50 % emisij CO₂, postane razumljivo, da bomo cilj podnebne nevtralnosti brez uveljavljanja krožnega gospodarstva težko dosegli (Slika 1).

2.2 Pravni okvir spodbujanja krožnega gospodarstva v Evropski uniji

Odločitev držav članic Evropske unije za prehod gospodarskega modela v krožno gospodarstvo in ločitev gospodarske rasti od rabe virov je skupna politična odločitev, ki jo Evropska komisija podpira s strateškimi dokumenti in zakonodajo, ki določajo skupna izhodišča za zahtevane razvojne procese.

Evropski zeleni dogovor specifično ne obravnava vloge in nalog kmetijstva v okviru doseganja trajnostnih ciljev evropskega gospodarstva. Kmetijstvo je obravnavano v ločenem dokumentu Skupna kmetijska politika, ki dopolnjuje in podpira Evropski zeleni dogovor (Poročilo komisije, 2023). Na podlagi Evropskega zelenega dogovora so bili

sprejeti akcijski načrti za njegovo uresničevanje in nadalje direktive ter uredbe, ki podrobneje določajo obveznosti držav članic. Zelo koristen vir strokovnih informacij in informacij o možnostih za sodelovanje v projektih ter financiranju so platforme, ki so organizirane na podlagi akcijskih načrtov.

2.3 Možnosti financiranja projektov in investicij za krožno gospodarstvo

Predvideni finančni viri za uveljavljanje krožnega gospodarstva v okviru Evropskega zelenega dogovora so naložbe zasebnega sektorja, naložbe javnih sektorjev posameznih držav članic EU in v veliki meri tudi naložbe EU (Sporočilo komisije, 2020a), katerih pomembni del so sredstva Mehanizma za okrevanje in odpornost za blaženje posledic pandemije Covid-19 (Delovni dokument komisije, 2021). Za regije, kjer bodo za zeleni prehod potrebne obsežne in korenite gospodarske in družbene spremembe (velja tudi za Slovenijo), so na voljo tudi nepovratna sredstva Sklada za pravični prehod (Just Transition Fund), ki podpirajo naložbe v čisto energijo, zmanjševanje emisij, digitalizacijo in tehnično pomoč.

Projekti v zvezi z uveljavljanjem krožnega gospodarstva se lahko fi-

nancirajo tudi iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada plus ter v okviru posebnih programov, npr. transnacionalni program INTERREG v okviru kohezijske politike, program za financiranje raziskav in inovacij Obzorje Evropa (Horizon Europe) in finančni instrument za varstvo okolja Program LIFE.

Možnosti financiranja krožnega gospodarstva v zasebnem ali javnem sektorju so zbrano povzete na spletni strani Evropske platforme deležnikov za krožno gospodarstvo (<https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/financing-circular-economy>).

3 OPREDELITEV PROBLEMA IN METODA

Zaradi velike količine podatkov o projektih, povezanih z uvajanjem krožnega gospodarstva in raznovrstnosti financiranja, se prispevek omejuje na prikaz koriščenja nepovratnih sredstev finančnega instrumenta za okrevanje in odpornost

NextGenerationEU za razvoj krožnih poslovnih modelov v obdobju 2021–2027.

Podatki za analizo so bili zbrani s spletnih strani EU, povezanih z zelenim prehodom, in s spletnih strani Urada RS za okrevanje in odpornost pri Ministrstvu RS za finance. Izvedena je bila vsebinska analiza projektov, ki so financirani na podlagi nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost, glede na vsebine, povezane s krožnim gospodarstvom. Pri tem je bila uporabljena klasifikacija projektov po razvojnih področjih, razdeljenih na komponente, skladno z Uredbo EU o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (Uredba, 2021) (Tabela 1).

4 REZULTATI

4.1 Razpoložljiva sredstva v okviru Načrta za okrevanje in odpornost

Mehanizem za okrevanje in odpornost namenja v obdobju 2021–

2027 znatna sredstva za pospešitev prehoda na krožno gospodarstvo in za blaženje podnebnih sprememb. Slovenija ima na podlagi Načrta za okrevanje in odpornost na voljo skupaj 2,68 milijarde evrov nepovratnih sredstev in posojil (Urad RS za okrevanje in odpornost, 2024). Od skupne vsote je približno polovica namenjena za zeleni prehod (1,359 milijarde evrov), vključno s krožnim gospodarstvom. Znotraj zelenega prehoda je večina sredstev namenjena za trajnostna mobilnost ter čisto in varno okolje. Manjši del je namenjen obnovljivim virom energije in učinkoviti rabi energije ter trajnostni prenovi stavb. Za krožno gospodarstvo – učinkovito rabo virov je znotraj zelenega prehoda predvidenih manj kot 10 % sredstev, pri čemer gre v celoti za nepovratna sredstva (Slika 2, glej naslednjo stran). Namenjena so predvsem v financiranje sistemskih ukrepov in manj za neposredno podporo gospodarstvu pri uvajanju trajnostnega poslovanja.

Ugotovitev

Izrazito majhen delež načrtovanih sredstev za krožno gospodarstvo odraža tveganje za nadaljnje zastajanje Slovenije pri doseganju podnebnih ciljev Evropskega zelenega dogovora, saj ima prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo potencial, da k zmanjšanju emisij CO₂ v Evropski uniji do leta 2050 prispeva več kot 50 % (Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko, 2021a).

V načrtu za okrevanje in odpornost je krožno gospodarstvo – učinkovita raba virov opredeljeno kot ena od petih komponent v okviru zelenega prehoda. Za realizacijo so ključni trije ukrepi. S stališča okolja so usmerjeni v razogljičenje gospodarstva, manj pa v zmanjševanje rabe naravnih virov. Reformni ukrep vključuje prilagoditve relevantnih predpisov, razvoj zelenega proračunskega načrtovanja in vzpostavitev enotne točke za krožno gospodarstvo. Cilji tega ukrepa so že

Razvojno področje	Komponente
Zeleni prehod	Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu
	Trajnostna prenova stavb
	Čisto in varno okolje
	Trajnostna mobilnost
Digitalna preobrazba	Krožno gospodarstvo – učinkovita raba virov
	Digitalna preobrazba gospodarstva
	Digitalna preobrazba javnega sektorja in uprave
Pametna, trajnostna in vključujoča rast	Raziskave, razvoj in inovacije
	Dvig produktivnosti, prijazno poslovno okolje za investitorje
	Trg dela – ukrepi za zmanjševanje posledic negativnih strukturnih trendov
	Trajnostni razvoj slovenskega turizma, vključno s kulturno dediščino
	Krepitev kompetenc, zlasti digitalnih in tistih, ki jih zahtevajo novi poklici in zeleni prehod
	Učinkovite javne institucije
Zdravstvo in socialna varnost	Zdravstvo
	Dolgotrajna oskrba
	Stanovanjska politika
REPowerEU	

Tabela 1: Razvojna področja s komponentami, na katerih temelji nacionalni Načrt za okrevanje in odpornost RS. (Vir: Urad RS za okrevanje in odpornost, 2024).

Krožno gospodarstvo
45 mio EUR

Zeleni prehod 479 mio EUR	Zeleni prehod 880 mio EUR
Nepovratna sredstva 1610 mio EUR	Posojila 1070 mio EUR
Načrt za okrevanje in odpornost (Slovenija 2021-2027) 2680 mio EUR	

Slika 2: Razpoložljiva sredstva Mehanizma za okrevanje in odpornost za Slovenijo v obdobju 2021–2027 za zeleni prehod in krožno gospodarstvo. (Vir: Urad RS za okrevanje in odpornost, 2024).

realizirani. Enotna točka za krožno gospodarstvo je vzpostavljena na strani Podjetniški portal in omogoča dostop do informacij o podjetjih, ki sodelujejo v zeleni in trajnostni transformaciji slovenskega gospodarstva, ter informacije o razpisih in možnosti za financiranje (<https://www.podjetniski-portal.si/programi/enotna-tocka-za-krozno-gospodarstvo/namen-enotne-tocke>). Drugi ukrep in tretji ukrep sta naložbi v razogljičenje Slovenije prek prehoda v krožno gospodarstvo in povečanje predelave lesa, ki prav tako pripeva k hitrejšemu prehodu v podnebno nevtralno družbo.

Možnosti za pridobitev sredstev na podlagi Načrta za okrevanje in odpornost za trajnostne projekte niso samo v okviru projektov zelenega prehoda ali krožnega gospodarstva.

Razvojno raziskovalni in inovacijski projekti so vključeni še v komponento Pametna, trajnostna in vključujoča rast, samostojno področje Načrta za okrevanje in odpornost pa je tudi Trajnostni razvoj slovenskega turizma.

4.2 Projekti, financirani na podlagi Načrta za okrevanje in odpornost

Na spletni strani https://next-generation-eu.europa.eu/recovery-and-resilience-facility_en je za Slovenijo navedenih 181 projektov, ki trenutno potekajo ob sofinanciranju finančnega mehanizma za okrevanje in odpornost NextGenerationEU. Njihova skupna vrednost je 1.221,6 mio EUR. Osnovni podatki o projektih, povezanih s krožnim gospodarstvom, so prikazani v Tabeli 2.

Razvojno področje	Projekti, ki vključujejo vidike krožnega gospodarstva	
	Število projektov	Vrednost projektov (mio EUR)
Zeleni prehod – vsi projekti	37	614,3
Zeleni prehod – krožno gospodarstvo	0	0
Pametna, trajnostna in vključujoča rast – vsi projekti	74	78,6
Pametna, trajnostna in vključujoča rast – poudarjena okoljska vsebina	27	40,8
Pametna, trajnostna in vključujoča rast – krožno gospodarstvo	12	5,2
Ostalo – vsi projekti	70	524,6
Ostalo – poudarjena okoljska vsebina	2	4,1
Skupaj – vsi projekti	181	1.221,6

Tabela 2: Krožno gospodarstvo v projektih, sofinanciranih z nepovratnimi sredstvi mehanizma za okrevanje in odpornost na podlagi Načrta za okrevanje in odpornost (stanje v letu 2024). (Vir: NextGenerationEU, n. d.)

Projektov znotraj razvojnega področja Zeleni prehod je 37, vendar med njimi ni projektov s področja krožnega gospodarstva, ampak gre predvsem za projekte s področja energetike, mobilnosti in komunalnih storitev. Del projektov z okoljsko in trajnostno vsebino je vključen v razvojno področje Pametna, trajnostna in vključujoča rast (27 projektov). Med njimi je 12 projektov, povezanih s krožnim gospodarstvom, na primer racionalizacijo porabe energije in surovin, uporabo sekundarnih surovin in podobno. Nepovratna sredstva EU, ki jih Slovenija črpa za razvoj in implementacijo krožnega gospodarstva, so skromna in predstavljajo manj kot 1 % sredstev, namenjenih za projekte z okoljsko in trajnostno vsebino.

Ugotovitev

Projekti, ki se nanašajo na krožno gospodarstvo, niso klasificirani kot del razvojnega področja Zeleni prehod – komponenta Krožno gospodarstvo – učinkovita raba virov, temveč večinoma kot del razvojnega področja Pametna, trajnostna in vključujoča rast – Raziskovalno inovacijski projekti v podporo zelenemu prehodu (Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko, 2021b). Projekti krožnega gospodarstva so večinoma razvojni in inovativni projekti za nove materiale iz recikliranih surovin. Znotraj razvojnega področja Zeleni prehod prevladujejo projekti javnih služb, medtem ko privatna podjetja, ki delujejo na trgu in z dobičkom, razumejo svojo dejavnost predvsem kot razvojno priložnost, ki pa je ne povezujejo z zelenim prehodom.

Nepovratna sredstva EU podjetjem omogočijo, da ob vlaganju v razvoj (nove tehnologije, proizvodni prostori ipd.) med prejemanjem sredstev še vedno poslujejo uspešno. Glede na to, da je malo projektov, ki bi se ukvarjali z načini in možnostmi sistemske uveljavitve krožnega gospodarstva, obstaja precejšnje tveganje, da poslovanje podjetij po prenehanju prejemanja

nepovratne pomoči ne bo bistveno bolj trajnostno kot pred tem, saj je bil razvoj usmerjen predvsem v napredek tehnologije namesto v razvoj krožnega poslovnega modela, ki prispeva k prehodu v krožno gospodarstvo na nacionalni ravni in ravni EU.

5 ZAKLJUČEK

Krožno gospodarstvo je zelo obsežno in raznoliko razvojno področje ter ena od prioritet pri uresničevanju zelenega prehoda. Zahteva mnoge strukturne spremembe in predstavlja pomemben ukrep za upočasnitev in zmanjševanje globalnih podnebnih sprememb ter ohranjanje naravnih virov. Prispeva k trajnostnemu razvoju in omogoča ohranjanje dosežkov družbenega in gospodarskega razvoja. Predstavlja tudi priložnost za obsežne investicije. Ker gre za skupno dogovorjene cilje Evropske unije, so državam članicam in gospodarskim subjektom na voljo povratna in nepovratna evropska sredstva. Pogoji za pridobitev sredstev je trajnostnost projektov, v katere so poleg ekonomskih vidikov enakovredno integrirani okoljski, družbeni in upravljavski vidiki. Pri iskanju možnosti financiranja projektov za krožno gospodarstvo je smotno, da se vprašamo, kako bo naša ideja pripomogla k uresničevanju podnebne nevtralnosti in ali je ob enem pomembna za dolgoročno uvedbo krožnega gospodarstva. Pomembno je, da kot projekte za spodbujanje krožnega gospodarstva ne prepoznavamo samo projektov za razvoj recikliranja in ponovne uporabe surovin ter ravnanja z odpadki, temveč jih pojmujejo širše, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem, osveščanjem potrošnikov in podobno.

Sofinanciranje razvoja krožnih poslovnih modelov z evropskimi sredstvi ne predstavlja samo finančne ugodnosti, ampak tudi priložnost za strokovno in poslovno povezovanje, razvoj inovativnih idej in

večanje prepoznavnosti Slovenije znotraj Evropske unije. Tako kot druge države in regije tudi Slovenija brez večje angažiranosti pri uva-

nju krožnega gospodarstva ne bo mogla prispevati k doseganju ciljev Evropskega zelenega dogovora.

Metka Kralj je univerzitetna diplomirana biologinja. Dela na področju ekologije, varstva okolja in trajnostnega razvoja. Diplomirala je na Univerzi v Ljubljani in kot štipendistka nizozemske vlade nadaljevala študij v Delftu na Nizozemskem na International Institute of Hydraulic and Environmental Engineering, podiplomski program Okoljske znanosti in tehnologije. Poleg ekologije in varstva okolja se je ukvarjala še z biomedicinskimi raziskavami diferenciacij in odmiranja celic. Na tem področju je na Univerzi v Ljubljani pridobila naziv mag. znanosti in dr. znanosti. Po upokojitvi v letu 2023 sodeluje z Visoko šolo za trajnostni razvoj.

LITERATURA IN VIRI

Decarbonisation (n. d.). Coming full circle: Decarbonisation and the circular economy. <https://www.aurecongroup.com/insights/decarbonisation-circular-economy>

Delovni dokument Komisije (2021). Next Generation EU – Green Bond Framework. Commission staff working document. Bruselj, 7.9.2021. https://commission.europa.eu/document/download/8d800c26-3ab6-4c78-8923-238eb7b0e9c8_en?filename=nextgenerationeu_green_bond_framework.pdf

Evropska komisija, Generalni direktorat za proračun (2021). The EU's 2021-2027 long-term budget and NextGenerationEU – Facts and figures. Urad za publikacije. <https://data.europa.eu/doi/10.2761/808559>

GS ZN (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. V Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. General Assembly, 21 October 2015, A/RES/70/1.

Hirschnitz-Garbers M., Adrian R. Tan, Albrecht Gradmann, Tanja Srebotnjak (2016). Key drivers for unsustainable resource use – categories, effects and policy pointers. Journal of Cleaner Production, Volume 132, 13–31. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.02.038>

NextGenerationEU (n.d.). Discover what's happening in each Member State, Recovery and resilience facility. rff_map_data_SI.xlsx. https://next-generation-eu.europa.eu/recovery-and-resilience-facility_en

Poročilo komisije (2023). Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in svetu: Povzetek strateških načrtov skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027. Skupna prizadevanja in skupne ambicije. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52023DC0707>

Raftowicz, M. (2021). The Climate Crisis as a Product of Globalization. SHS Web of Conferences 92, 06029. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219206029>

Sporočilo komisije (2019). Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Evropski zeleni dogovor. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A52019DC0640>

Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko (2021a). Načrt za okrevanje in odpornost. Ljubljana, junij 2021. https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/rff/01_si-rp_23-7-2021.pdf

Služba Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko (2021b). Načrt za okrevanje in odpornost. Priloga 1. Ljubljana, junij 2021 https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/rff/02_si-rp_annex-1_21-7-2021_lekt.pdf

Sporočilo komisije (2020a). Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Naložbeni načrt za trajnostno Evropo. Naložbeni načrt za evropski zeleni dogovor. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0021>

Sporočilo komisije (2020b). Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo. Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>

Urad RS za okrevanje in odpornost (2024). Sprememba načrta za okrevanje in odpornost. Povzetek. Verzija 1.1. Ljubljana, april 2024. https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSOO/Dokumenti/Nactr-za-okrevanje-in-odpornost/Povzetek_spremembe_NOO_april_2024.pdf

Uredba (2021). Uredba (EU) Evropskega parlamenta in sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost. UL L 057 18.2.2021, str. 17. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52021R0241-20240301>